

řící v rychlé a zřetelné úspěchy, poněvadž demokracie jich nemá ráda a svojí podstatou se jim staví v cestu.“ Je tu snad rozdíl proti stanovisku Callièrovu nebo Cambonovu? Ne, je to takřka doslova totéž, a změnilo-li se co v diplomacii, toť cíle, nové úkoly, a byly-li zjednodušeny vnější formality, zmátlo to dnešního pozorovatele na tolik, že se domníval viděti vznik nové, o d z á k l a d ů nové diplomacie. Bude k nám budoucnost bezohlednější proto, že neprovedli jsme deracinaci a nepostavili zastupitelskou službu již na základy jiné? I překotné reformy ve vnitřní administrativě státní mají své trapné a často i nepředvídané následky a v diplomacii ani revoluční ideologie ruská nedovedla provésti změn, protože tu je také třeba souhlasu druhých států a vlastní izolace rovná se pokusu sebevraždy. Diplomacie není ani anachronismem, neboť podivuhodně pružně dovedla se přizpůsobiti změněným podmínkám a požadavkům nové doby. Zřekla se sama kouzla někdejšího života diplomatického tím okamžikem, jakmile poznala, že budoucnost její je zcela jinde: na poli hospodářském. Dnes orientuje se již zúplna tímto směrem a požadavky, které na budoucího diplomata se kladou, jsou v úzké souvislosti s úkolem, který staví si hospodářská politika. Mohl by jistě někdo namítnouti, že je to velmi pohodlné, chopila-li se diplomacie hospodářských vztahů z pudu po zachování existence, zdánlivě ničím dále již neodůvodněné. Tuto námitku bude možno snadno vyvrátiti: Především změnil se kurs zahraniční politiky ve prospěch mezinárodní politiky hospodářské a diplomacie podrobovala se svou asimilací vlastně jen vnější nutnosti a za druhé, i hospodářské styky mají nezbytně zapotřebí spojovacího článku, který jednak byl by oporou dosavadních úspěchů po stránce hospodářské a vedle toho ohniskem, z něhož by organizována byla další expanse, tedy prohloubení a ulehčení hospodářské směny. Při tom vždy bude nutno, aby instituce s takovým úkolem podržela svůj oficiální charakter a zdá se mi proto, že posice diplomacie nikdy nebyla tak zajištěna, jako za nového režimu. Program diplomacie nabyl nového obsahu a bylo-li dříve řečeno, že cílem vyjednávání byla vždy mocenská rovnováha a zachování míru, musí to dnes býti zdůrazněno tím spíše, neboť hospodářská politika bez míru není ani myslitelná. Osobnost i charakter diplomata se v podstatě nezměnily a je to jistě na prospěch věci samé; výchova jeho bude jistě jiná, důkladnější a úplnější, v jádře však musí býti vždy takovým, jakým ho chtěl míti Callières. Průmysl i obchod dnes již vděčně uznávají důležitost této prostředkující složky a místo úpadku diplomacie rýsují se nám dnes pevné kontury nové diplomacie, která sloužiti bude stejně výhradně, byt i na jiném poli, témuž vznešenému cíli — své vlasti.

DR. ALFRED FUCHS:

DISKUSE O STAVOVSKÉM STÁTĚ.

V poslední době se mnoho diskutovalo o korporativním, stavovském státě. V polovině ledna 1933 přednášel v Praze na thema „Italské korporativní zřízení a moderní stát“ bývalý italský ministr korporací a spoluvůrce a organisátor korporativního systému fašistického prof. Giuseppe Bottai. Text přednášky byl otištěn v prvním čísle letošního „Akordu“. Ministr Bottai podal ve své přednášce kritiku liberalistického systému, na němž spočívá dnešní hospodářství, které vede k hospodářské anarchii a k atomisaci společnosti. Prohlásil také, že účelem korporativní koncepce není společenská

reakce nebo jenom posílení fašistického režimu. Účel této koncepce že jest hospodářský a že se osvědčila při překonávání účinků krise a při snahách o upevnění liry. Nejde snad o uskutečňování idejí konservativních myslitelů typu De Maistreova, ani o rušení dosažených úspěchů moderního státu. Podle Bottaije nejde o krok zpět, nýbrž vpřed, protože fašistická ideologie má koncepci liberálního státu za tak překonanou, jako byla překonána koncepce státu patrimoniálního nebo policejního.

Korporativní systém spočívá na stavovských korporacích, jež liberalism vedomě odstranil. Zrušil zejména cechy, aby osvobodil jednotlivce při jeho hospodářské a sociální činnosti. Jakobinství šlo ještě dále: zakázalo tvoření korporací. Tak se liberalism prohřešil proti principům svobody, které sám hlásal. Stát, který chtěl osvobodit individuum, byl ovšem po čase nucen přejmout sám velkou řadu funkcí hospodářských a sociálních. Činí tak stát merkantilistický a činí tak ovšem zejména stát plně nebo částečně socialisovaný, který třebaže je liberální koncepci protichůdný, má tytéž kořeny.

Ani italský korporativism založený na principech — jak praví Bottai — „authority, řádu i hierarchie“ netvrdí, že chce osobní svobodu zrušit. Naopak jest toho názoru, že v jeho společenské koncepci bude svobody více, než ve státě liberalistickém. „Jediné organisace kolektivních funkcí lidské společnosti jest s to, aby vytvořila individuální svobodu konkrétní, protože vymezenou; bezpečnou, protože solidární: toliko takto se přemění individuální svoboda v organickou svobodu vymezenou místně a podle povolání a teprve pak se bude moci uplatnit jako kolektivní princip.“

V korporativním státě dostává se sociálním skupinám (kategoriím) uznání jejich existence a funkce. Jsou připuštěny k životu zákonnému. Orgánem sociální kategorie je v italském korporativismu syndikát. Zákony italského korporativního zřízení, z nichž první, základní, pochází z roku 1926 uznávají právně syndikáty a propůjčují jim přímo tuto funkci, zastupování kategorie, zastupování právní, aby syndikáty byly způsobilé k jednání v mezích právního řádu za účelem hospodářským, morálním, kulturním a politickým. Zastoupení politického se mu dostává rovněž, neboť fašistický režim uznává, že má býti účasten při „tvoření politické vůle národa“.

Funkce syndikátu v korporativním zřízení italském je tedy širší, než v syndikalismu, v odborovém hnutí nebo než ve zřízení společenstev ve státech nefašistických. Syndikát jest stálým orgánem pro hájení zájmů kategorie. Stát pak politickou mocí usměrňuje přání a zájmy jednotlivých kategorií, aby šly společně za cílem státním a národním.

Hlavní zisk z této organisace jest podle Bottaije v tom, že v Itálii byl takto odstraněn třídní boj. Nikdo ovšem nechce tvrdit, že by byly odstraněny zájmové protiklady jednotlivých kategorií, ale není třídního boje ve smyslu marxistickém, takže kontrasty zájmové nejsou pramenem rozvratu, nýbrž podnětem k závodění. Korporativism prý také působí, že tyto zájmy nebývají přeceňovány, jak se často děje v demokracii ovládané stranami.

Jednotlivé syndikáty tvoří vyšší jednotku, korporaci, jež sdružuje takové kategorie práce, jež mají společný zájem. Úkoly, funkce, činnost korporace jsou ryze hospodářské, ale není možno plně oddělit hospodářství od politiky. Korporace tvoří sekce Národní Rady korporací. Její členové jsou jmenováni paritně korporacemi zaměstnavatelů a dělníků. Odpovídají sedmi velkým kategoriím hospodářské činnosti. Jsou to: průmysl, zemědělství, obchod, banky, pozemní doprava, námořní doprava, duševní pracovníci. Další specialisace není ovšem vyloučena. Tak se oddělila na př. od korporace duševních pracovníků na př. skupina divadelní. Rozhodnutí vydaná podle korporativních norem

mají zákonnou platnost. Hlavní osobou v podniku jest vždy jednotlivec, nikoli stát. Tím se liší korporativní koncepce zejména od koncepce socialistické a komunistické, sovětské. Stát ovšem podnikatele pobízí nebo mírní, vydává normy pro celkovou organizaci, aby byla zaručena obecná rovnováha a zájmy národního celku.— Potud prof. Bottai.

Stavovský řád ovšem není fašistickým vynálezem. Korporativní rozčlenění společnosti by bylo s jistými modifikacemi možno za každého režimu vládního. I když rozhodují odborné komory o otázkách hospodářských, vždy musí existovati politický orgán, který by dával celkový směr a tento orgán může býti právě tak diktátorský, jako demokratický. Vždyť náběhy ke stavovskému řádu nejsou jenom ve fašistické Itálii, nýbrž i v demokratickém Švýcarsku, kde se demokratická státní forma nezastavila ani před referendem. Korporativní myšlenka není nikterak v protikladu k demokracii, ale ovšem je v protikladu k liberalismu, jakožto k filosofii kapitalistické a k socialismu, jakožto k filosofii třídního boje. Pojem stavu jest stavěn proti pojmu „třídy“ i proti pojmu „silného jedince“. Ke „stavu“ náležejí jak zaměstnavatelé, tak i zaměstnanci téže skupiny a cílem korporativismu jest, aby bylo dosaženo harmonie mezi zájmy uvnitř stavu a povolání (německá sociologie říká „Berufsstand“), kdežto pojem třídy jest nerozlučně spjat s třídním bojem. Třída slučuje lidi ne podle povolání, nýbrž podle hospodářské situace a podle poměrů majetkových.

Stavem jest nazýváno „společenství spočívající na stejném povolání. Povolání jest určením člověka k životní práci na základě schopností a náklonností, ale i na základě vnějších okolností životních“. Touto životní prací vykonává jednotlivec společenský výkon v kulturním celku, který mu umožňuje, aby rozvinul vše, co jest v jeho osobnosti hodnotného tak, aby měl i radost z práce. Takto je vřazován jednotlivec do sociálního organismu a opatřuje si výživu přiměřenou svému stavu. Povoláním není tedy jakékoli výdělečné zaměstnání a není jím zejména jeho třídní příslušnost.

Tuto definici stavu a povolání nepodáváme již podle koncepce italského fašismu, nýbrž podle koncepce „Katolického sociálního manifestu“, který vydal vídeňský „Studiijní kroužek katolických sociologů“ loňského roku. I tento manifest plaiduje pro stavovský stát, ale nikoli pro fašistický, nýbrž pro takový, jaký jest označen v encyklice „Quadragesimo anno“ nynějšího papeže Pia XI. ovšem s tou výhradou, že není možno pokládati myšlenky manifestu za oficiální normy církevní autority, nýbrž pouze za příspěvek k diskusi navázaný na papežův projev. Papežův projev vzbudil ovšem v celém světě katolickém zájem o myšlenku stavovského řádu. Pius XI. naznačil totiž, že stavovské organizace by mohly býti jednou z hlavních cest k východisku z dnešní krise. Papež mluví výslovně o stavovských organizacích, nikoli o stavovském státě ve smyslu fašistickém. Hlava katolické církve schvaluje harmonisaci stavovských protikladů uskutečňovanou státem, ale provádí při tom i velmi smělou kritiku fašistického režimu. Papež nedoporučuje stavovské organizace utvořené státní mocí, organizace, jež by byly nástrojem státu. Stavovská organizace má býti utvořena autonomně, ze stavovských potřeb. Má býti tak svobodná, jako má býti svobodná rodina. V hieratickém stylu kuriálního vypadá kritika fašistického režimu takto: „Musíme připomenouti, že někteří právem se bojí, že státní moc zabírá místo svobodných činností oněch sdružení. Měla by se spokojiti s právem pomáhati jim a chrániti je. Onen odborový a stavovský řád je pak příliš složitý. Je v něm příliš mnoho politiky a může se snadno státi pomůckou k stranickým, politickým cílům, místo aby pomáhal k lepšímu, všeobecnému, společenskému řádu.“

Uvážíme-li, že papežské projevy jsou jedinou kritikou režimu, jež v Itálii vychází

bez censury, jest to projev velmi závažný a jenom povrchní čtenáři encyklik mohli pa-
peži vytýkati, že doporučuje „Urbi et orbi“ fašistický režim. Koncepce „Katolického
sociálního manifestu“ jest daleko širší. Prohlašuje se v něm výslovně, že nejdříve musí
být překonán stavovskými institucemi individualistický, kapitalistický hospodářský řád
a pak že může býti stavovský režim teprve instalován. Loni uspořádali naši němečtí
katolíci „Sociální týden“ v Břevnově, jenž zasedal současně se sjezdem německých křes-
tansko-sociálních odborových organizací, kde tyto problémy byly velmi živě diskuto-
vány. V této souvislosti můžeme na věci toliko upozorniti, nikoli problémy rozváděti.
Koncepce stavovského řádu vychází hlavně z přesvědčení, že dnešní kapitalism se ne-
řídí ani potřebami jednotlivých stavů, ani potřebami člověka, nýbrž principem rentabi-
lity. To znamená, že statky nebývají dirigovány tam, kde by mohly vytvořiti nejvíce
hodnot, nýbrž tam, kde kyne největší výdělek, zisk. Dnešní soustava nepřipouští racio-
nálního využití práce. (Totéž tvrdí i t. zv. technokrati.) Není však stavovský řád v od-
poru s demokratickým principem rovnosti, když základem hospodářství jest mu „výživa
stavu přiměřená?“ Jest a není. Jeho demokracie není rousseauovská, nezakládá se na
egalitářských teoriích encyklopedistů. Ale tyto theorie jsou dávno vyvráceny moderní
sociologií a demokracie s nimi nestojí a nepadá. Proto i v demokracii by byl možný řád,
který nepraví „Všem stejně“, ale „Každému, což jeho jest“.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

Vládní porady skončily ve své první části dohodou o půjčce práce a kuponové dani.
Půjčkou práce má se opatřiti velká částka — počítá se s výnosem 2.400 mil. Kč — které
má býti použito k tomu, aby pomocí produktivních investic se zmírnila nezaměstnanost.
To jest také důvod, že půjčka práce našla širokou odezvu ve veřejném mínění, svědčící
o tom, že vláda dovedla udeřiti na pravou strunu; našla souhlas i u některých stran opo-
sičních. Půjčka práce bude úrokována 5%, proponuje se s 10% premií a bude umořena
ve dvaceti letech. K dobré její výnosnosti připojuje se i výhoda dlužníkům starých daní
do r. 1930, kteří s pomocí upsání půjčky mohou docíliti 25% odpis daní. Národní Shro-
máždění, které se sešlo k jarnímu zasedání 14. března projednalo zákon o půjčce práce
s urychlením; ministr financí Trapl uvedl osnovu o půjčce výkladem, v němž ukázal na
hospodářský a finanční význam předlohy. — Půda pro upisování půjčky, jak o tom
svědčí zájem nejrůznějších korporací, jest připravena a bude věcí propagandy čile a
účelně organizované, aby výtěžek půjčky, na které bude účastna i samospráva, byl co
největší. Ministerský předseda promluvil o významu půjčky práce v rámci hospodářské
situace do rozhlasu.

Také jednání o dobrovolné snížení úrokové míry pokračuje v celku příznivě; průměrná
základna úrokových sazeb bude se pohybovati mezi 7—8%, sazba vkladová bude
3—4%. Projednáním půjčky práce, daně kuponové — k níž ještě v poslední chvíli ně-
které strany měly detailní pozměňovací návrhy — jakož i úpravou úrokové míry uvolní
se dráha k dalším vládním poradám souvisejícím s úpravou kartelového hospodářství a
potíráním cenových výstřelků; půjde tu hlavně o činnost kartelu uhelného a snížení cen
uhlí. — Také způsob podpor v nezaměstnanosti má býti podroben revisi; bude akcento-
vána pracovní povinnost, produktivní péče o nezaměstnané a nová úprava rozdělování
vyživovacích poukázek, kde bylo nejvíce stížností.